

راه عبور از صراط چیست؟ آیا میانبری کوتاه برای عبور سریع از صراط وجود دارد؟

بررسی ارتباط سلامت قلب و انتخاب راه عبور از صراط توسط انسان

در درس گذشته گفتیم که خلاف تصور عامه مردم صراط پلی به نازکی مو و به تیزی شمشیر بر روی جهنم نیست؛ بلکه صراط خود ما هستیم! صراط همان قلب انسان است؛ قلبی که از میان جهنم خواهش‌ها و تمایلات بخش‌های پایینی وجود عبور می‌کند.

هرچه بتوانیم در دنیا بر این تمایلات غلبه کنیم، مسیرمان مستقیم‌تر خواهد شد و در نتیجه، حرکتمان در قیامت نیز آسان‌تر و سریع‌تر می‌شود. پس پل صراط در قیامت چیزی بیرون از ما نیست؛ همان قلبی است که در طول زندگی با انتخاب‌ها و سبک زندگی خود ساخته‌ایم و خیال‌ها، افکار، نگاه‌ها، خوراک‌ها، شنیدنی‌ها، روابط و حتی عادت‌های کوچک روزمره همه در سرانجام کارمان موثر هستند.

شاید عجیب به نظر برسد، اما یکی از عوامل تأثیرگذار در کیفیت عبور ما از صراط، [شیطان](#) است. او نیرویی است که مدام بر تمایلات پایینی ما فشار می‌آورد تا مسیرمان کج شود؛ اگر در این میدان برنده نشویم، قلبمان آلوده شده و صراطمان به جهنم ختم شود. رذایل اخلاقی مانند حسادت، کینه، دروغ، نفاق، ترس و اضطراب هم درست مثل مین‌های پنهانی هستند که راه عبور از صراط را ناامن می‌کنند.

برای همین باید در وجود خودمان نیرویی پیدا کنیم که بتواند ما را در این رویارویی یاری کند. نیرویی که لذت داشتنش را بر همه لذت‌های کوچک ترجیح بدهیم، وگرنه همیشه به همان خوشی‌های زودگذر قانع می‌مانیم و هرگز به سراغ بخش الهی قلبمان نمی‌رویم؛ اگر این نیرو در ما فعال نشود، در جهنم محیط بر صراط سقوط خواهیم کرد.

اینجاست که اهمیت «[تنظیم نظام محبتی](#)» روشن می‌شود. تنها عاملی که می‌تواند ما را به سلامت قلب و استواری بر صراط مستقیم برساند، یافتن والاترین معشوق و چشیدن بالاترین لذت است؛ لذتی که قدرت

چشم‌پوشی از تمایلات پایین، مبارزه با وسوسه‌های شیطان و مقاومت در برابر رذایل اخلاقی را به ما بدهد. این اکسیر معجزه‌آسا چیزی جز محبت و عشق به معشوق بی‌نهایت و نامحدود نیست.

نقش شیطان در صراط ما

تا زمانی که نتوانیم میان تمایلات طبیعی تعادل ایجاد کنیم، قدرت «نه گفتن» به وسوسه‌ها را به دست نیاوریم و خداوند در رأس معشوق‌ها و اولویت‌های ما قرار نگیرد، هر لحظه امکان انحراف قلبمان از مسیر صحیح وجود دارد. اما آیا رسیدن به چنین جایگاهی ساده است؟ مسلماً نه؛ زیرا در این راه یک دشمن جدی وجود دارد: شیطان.

او همان موجودی است که وقتی انسان به‌عنوان اشرف مخلوقات شناخته شد، قسم خورد که بر سر راه صراط مستقیم بنشیند و انسان را از آن منحرف کند. خداوند هم تا زمانی مشخص به او اجازه داد. از آن روز، او در صراط مستقیم کمین می‌کند تا با حمله‌های چهارطرفه، انسان را از قلب سلیم دور و به سقوط بکشانند.

به همین دلیل است که هر وقت تصمیم می‌گیریم سالم‌تر و الهی‌تر زندگی کنیم، وسوسه‌ها و پیشنهادهای گناه آلود بیشتر می‌شوند. وقتی همراه شیطان بودیم، کاری به ما نداشت. اما همین که از حزب او جدا شویم، به ما حمله می‌کند.

در عین حال، خداوند این تهدید را به فرصتی تبدیل کرده است. شیطان می‌تواند برای ما مثل یک حریف تمرینی قدرتمند باشد. حضور او باعث می‌شود انسان هیچ‌وقت غافل نشود. درست مثل کسی که روی پلی باریک حرکت می‌کند و زیر پل پر از حیوانات درنده است؛ در این حالت طبیعتاً تمام هوشیاری و دقت فرد صرف تمرکز برای نیفتادن می‌شود و دیگر چیزی نمی‌تواند تمرکز او را از هدف اصلی منحرف کند.

ما هم روی صراطی حرکت می‌کنیم که از دل جهنم می‌گذرد. اگر اهل مبارزه نباشیم، احتمال سقوطمان بالاست. اما همین خطر باعث می‌شود زندگی پرهیجان‌تر شود. قلبی که همیشه آماده‌باش است، محکم‌تر و سالم‌تر می‌ماند.

اما شیطان چگونه عمل می‌کند؟ با ایجاد فکرهای غلط، انگیزه‌های کاذب و احساسات منفی: ترس، غم، ناامیدی، حسادت و بدگمانی. این احساسات قلب را بیمار می‌کنند و قلب بیمار سنخیتی با بهشت ندارد. بنابراین صراط چنین فردی هم به جهنم ختم می‌شود. در مقابل، قلب سلیم و پر قدرت مثل رودی زنده است؛ همیشه هوشیار، همیشه آماده و در حال پویایی. حضور شیطان باعث این پویایی قلب در صراط مستقیم است و باعث می‌شود که انسان در زندگی دچار بی‌خیالی و بی‌انگیزگی نشود و به معرفت نفس دست پیدا کند. در این حالت در چالش با حملات شیطان می‌توانیم حیاتی جذاب، هیجان‌انگیز، پر تلاطم و زنده برای خودمان بسازیم. این مراقبت از قلب در مسیر مبارزه با شیطان، همان عاملیست که ما را به سلامت از جهنم یعنی همان راه عبور از صراط می‌گذراند.

رمز عبور از صراط

حالا پرسش اصلی: با وجود تمایلات نفس و حمله‌های شیطان، چگونه می‌توان راه عبور از صراط را سالم طی کرد؟

نخست باید بدانیم جهنم چیزی بیرون از ما نیست؛ همان بخش‌های طبیعی و پایینی وجود ماست. شهوت‌ها، دلبستگی‌های مادی و معشوق‌های کوچک، همان آتش‌های اطراف صراط هستند. وقتی در برابر آن‌ها مقاومت کنیم و به آن‌ها «نه» بگوییم، ضعیف می‌شوند و در عوض فطرت الهی ما بیدار شده و قدرت می‌گیرد.

در این حالت، لایه‌های جمادی، گیاهی، حیوانی و حتی عقل محض دریده می‌شوند و خودِ فطری ما آشکار می‌شود؛ نیرویی که می‌تواند با سرعت نور از صراط عبور کند. اما این مقاومت بدون داشتن یک لذت بزرگ‌تر ممکن نیست.

برای بریدن از لذت‌های کوچک، باید لذت بزرگ‌تری را چشیده باشیم. کسی می‌تواند از خواب شیرین سحر برخیزد که لذت خلوت با خدا را تجربه کرده باشد. کسی می‌تواند از وابستگی به نگاه دیگران بگذرد که طعم آزادی در حضور خدا را فهمیده باشد.

پس ما به یک موتور محرک فرازمینی نیاز داریم و آن موتور چیزی جز «عشق» نیست. عشق به خداوند، بزرگ‌ترین معشوق انسان، توانایی عبور از همه معشوق‌های کوچک را به ما می‌دهد؛ اگر این عشق را یاد بگیریم و تمرین کنیم، صراط برایمان هموارتر می‌شود.

قرآن کریم می‌گوید: مؤمنان در قیامت به منافقان می‌گویند: «به دنیا برگردید و نوری برای خود بیاورید.»^۱ این نور همان میزان شباهت قلب انسان با خداست. همان عشقی است که در دنیا ذخیره کرده‌ایم. این نور در تاریکی صراط یاری‌مان می‌کند تا تعادل خود را حفظ کنیم.

بنابراین راه عبور از صراط، تمرین عاشق شدن است: عشق به خود حقیقی، عشق به فطرت، و عشق به خدا. هر چه این عشق پررنگ‌تر شود، نور بیشتری در اختیار داریم و صراط برایمان روشن‌تر و محکم‌تر خواهد بود.

در این درس گفتیم که صراط پلی بیرونی نیست؛ همان قلبی است که در دنیا ساخته‌ایم. تمایلات نفس و وسوسه‌های شیطان جهنمی هستند که این پل از میان آن می‌گذرد. عبور سالم از صراط فقط با سلامت قلب ممکن است.

^۱ یَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِلَةٌ فِيهِ الْرُخْمَةُ وَظَاهِرَةٌ مِنْ قَبِيلِهِ الْعَذَابُ

سلامت قلب هم با تمرین «نه گفتن» به خواهش‌های کوچک و «بله گفتن» به بزرگ‌ترین معشوق به دست می‌آید. این بزرگ‌ترین معشوق چیزی جز خدا نیست. عشق به او است که نور صراط را روشن می‌کند، به ما تعادل می‌دهد و توان چشم‌پوشی از لذت‌های پایین را می‌بخشد.

پس میانبر واقعی برای عبور از صراط، نه در جادویی بیرونی؛ بلکه در دل خود ماست. هرچه محبت خدا در قلبمان بیشتر باشد، صراطمان محکم‌تر و عبورمان سریع‌تر خواهد شد. این همان راز ماندگار راه عبور از صراط است: عشق، نور و سلامت قلب.